

191. 2/3
1911. 109

33

110

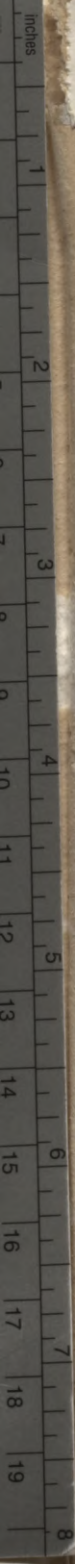
88-9
30

Darbs.

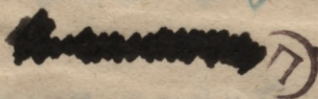
W. Jrbes preefslafijums,
noturets 20. septembri, 1925. g.,
Latw. b=bas jahle.

Rigā, 1925. g.
Autora isdevums.

Ceļpeests Golta un Jurjana
" " grahmatu speestuvē " "
Rigā, Marštasu ielā Nr. 5.

Y

Vīļa Iščā La'v. PSR
VALSTS BIBLIOTEKA
88

A 757
0304024405

Sihmejumu ištahde atwehrtā
treschdeenās un ūwehtdeenās no 12-3,
Brihwibas eelā Nr. 103.

Darbs.

W. Zrbes preekšlasījums.

Roturets 20. septembri, 1925. g., Latv. b-bas šahē.

Es runāšhu par darbu. Waretu šahft ar ķehniņa Salamana wahrdeem, ka waj nu Tu dari labu waj launu, wišs ir neeziba, bet labaf ir, ka dari labu. Waretu šazit, wiša pašaule ir weens darbs, šahftot no debesim ar jāvū šaules gahjumu un femi ar wišu, kas uī tās. Bet es negribu runat par plašhu pašaules gaitu, es runāšhu par zilweka darbu. Šau mašais behrns, kā ehšdams, strahdā, lai waretu išaugt leels. Un leels strahdā, lai waretu dšihwot. Deews, šwehti muhju darbus ar augleem. Mehš — tee, kas pilšehtā dšihwojam, redšam dašhadus darbus. Bet es nerunāšhu, kurš darbs labakais, kurš derigaks. Mehš šinam, ka šinibas un gara darbi pastahtu tur, kur daudš zilweku, kā pilšehtās. Kristus usšwer garu: Ja jums buhs gars, tad Šuhs dabuseet wišas žitas leetas. Kristš-jahnis Waldemars šaka: „Ja Šums buhs šiniba, tad Šuhs tāpat kā magnets peewelf dšelji. Ja Tu labi strahdāsi, tad tiks pašham gahdats.“ Lauku dšeesma šaka: „Bij’ši leela, gara ganu meita, Beš darbina ganos gahj’ši.“ Bet tad bijuši mašmašina, kurai bijušhi treji darbi: „Šhuweklitis, adiklitis, baltās wilnas ekelitis.“

Romas pašwefts prot 27 walodas. Tāpat muhšu bij. ahrleetu ministrs pratis 8 walodas, mašakais, tā teiza.

Agraf daššs labs nemahzeja ne rakstīt, ne lajt, bet gribeja jau zelt par šrišweri. Tee pašchaisleedsigece darbi, kā šwejneeks, uī juhras, semkopis laukā, tā ari modernee darbi, kā iģudrojumi šinatnes laukā, wiši ir zilwekeem derigi. Bet dašchreis darbs parahdas nedarbā, kā peem., kara laikos, ko es apšihmeju par trescho. Treschais ir peem. tas, — ja mehš te šarumatos, un kahds jauktu ahrā. Behs kara nahža komunistu laiki, kad teiza, ka tee, kas ar galwu strahdā, tee neštrahdajot, kad darbus it kā šijaja. Ari mašes kartinas noda-lija, — teem wajagot mašaf dot.

Apustulis Pahwils ari teizis, ka, ja winisch gahjis tautas preef-
schâ, winisch 3 deenas naw ehdis. Preefsch gara darba winisch negrib
nefahdas maijes, ne kuhfas, ne wihna. Ta buhtu dšchongleerefchana,
lai ta waretu tautâ nostahtees. Man dajchreij iſtahdê janahf behrni.
Es teem uſſweru — neehd — jo, ja wini ſahf ehst, wini newar ſekot
ſihmeſchanâ. Beſ darba ari newar paſtahwet. Ja wini ſtahw beſ
darba, tad gihmis ſawelfas neſmuks. Ir 2 dalas —: gara darbs un
ſiſiſks darbs. Darbs jamahzas, lai deretu dſihwê. Un taiſni pilſehtâ
wairaf wajadſiga darba ſajehga, lai waretu peederet pee lainigeem.
Sinams, paſaules gahjeenâ ir bijuſchi wergi un brihwî laudis, laimigi
un bijuſchi ari otradi.

Bet waj es pateeſi waretu runat par darbu? Es, peemehram,
ſkroderam un tâpat kurpneekam nedodu neſa nopelnit. Un ari weh-
ſturê ir bijuſchi ziti tahdi, kâ peem. Zahnis Kriſtitajs, kurſch gahjis
ar weenfahrfchu ahdu. Te, pateeſi, es nogrehſkoju preefsch lihdſzilwe-
teem. Es jau ari neeſnu tas labinâis. Zeb, kâ kihneetis ſaka:
„Dſihws zilweks naw labs.“ Likai mironis ir labs. Apſkatot dar-
bus, mehs waretu apſihmet par prahta waj gara darbeem, it kâ ſaule
muhschigâ nemeerâ. Weens mahſlineeks, kurſch aiſbrauza uſ Itali-
ju, teiza: „Es neſpehſleju 8 ſtundas, bet 18“. Dſelſszelu inſpektors
Iſchafurs ſaka, ka wiſa launuma mahte ir ſlinkums.

Man gribetos eeſtatitees Kreewijas dſihwê. Wini, peemehram,
gribeja taiſit un taiſija miſlonarus uſ plakateem reſnus. Bet patee-
ſibâ dſihwê tâ naw. Wini ir bijuſchi tahdi kâ ſkeleti. Pat Nigâ, es
negribu wahrâ ſaukt, weens tahds iſſkatas kâ ar diloni ſlims. Tâpat
Kreewijâ deewus taiſa —: wezo deewu ar firmu bahrfdu un welnu
apafſchâ. Uſ plakateem ari rahda, kâ mahzitaji dſex un dara iſſkutu-
mu. — Waretu ſazit, kâ Salamans teiza: „Labaf dſihwa muſcha,
neſâ ſprahguſi lauwa“. Waj kâ Maſſims Gorkijs ſaka: „Ne juhs
bijeet labafi, kriſtigeeg, ja eeſahfuſchi karn, ne juhs, komuniſti, ja eeſah-
fuſchi tragedijas“.

Ja mehs eſam redſejuſchi tâs parahdibas, waj mehs negribetu
tagad, tâpat kâ maſs behrns, ſtatitees newis ar aprehſinu, bet kâ
wiſs ir labs. — Tee ir waroni, kaſ audſjê behrnus, kaſ ir tehwi un
mahtes. Tee, kaſ nenem dalibu, kaſ atturas waj neprezas, ari ir
waroni. Tas tâ ir wiſas paſaules gaitâ: war iſdarit un war neiſ-
darit. Kad es kara laikâ biju Terbatas ſlimnizâ, tad tur bij at-

mests fareivis, turich teiza, ka disti leels baudijums ejot rokas ma-
gat ajinis. Winšch bij nervus pahripihlejis. Lirgū es redseju:
weens wihrs eet meerigā gaitā, winšch ir kā nabags, bet neet luhg-
dams dahwanas. Es gribetu wehl weenu peemehru parahdit, lai pa-
teeji waretu teitt, ka pilsehtās laudis ir šapihleti. Uf wehlejšhanu
plafateem uftaiša šarkanu puški un baltu wihru, kas to šit noft, it
kā pašaulē pašahvetu darbu zihna. Waretu šazit, ka laimigi mehs
buhtu, ja mehs špehletu teatrī it kā dšihwē. Ja wezā atminamees
brihwibas zihnitajus, waj kreewu keisara Nikolaja nahwi, waj tos,
kas nodibinaja Latvijas walsti, tee wiši ašgahjuški, un kas ešam
dšihwi, mehs gribam pašargatees no ajinainā kara. Es nesinu, i-
nahft, ka Kristus, lai gan ir meera deews, tomehr ir ari kara deews,
jo mehs wina wahrdā luhdšam par karaspehtu. Sinams, peršonigi
Kristus ir teizis, tew nebuhs nokaut. Winšch to šaka newis wal-
neefeem, bet peršonigi. Kahts wahzu šinatneeks ejot teizis: „Karsch
ir wajadšigs šaunums.“ Kreewu pareištizigo akafišti šaka: „Deews
dos karu, lai tuwotos Deewam.“ Salamans šaka: „Šaws laišs
meeram, šaws karam“.

Es peeneju kahtam augštam kara kungam restoranā šawu
grahmatinu. Winšch prašija: „Kas ta tew par grahmatinu?“ Lei-
zu, ka par meeru. Winšch teiza: „Man tahdas newajaga. Tu at-
nem man darbu.“ Es nakti pahrdomaju, waj tad tomehr ziteem
galwas wajadšetu šist pušchu. Ja nahktu kara tuwojšhanās, tad buhtu
jadara tāpat, kā Peteris Leelais dibinaja Peterpili, newis weenkahr-
šchi pahkristot par Leningradi. Tāpat nodibina kreewu klosterus.
Ja leeli wadoni šaka, lai buhtu 6 gahvinas, tad es šaku, lai labat
buhtu 6 wištās. Dšihwē dašchos darbos eet lehnak, kamehr weenā,
otrā darbā ir wairak dšihwibas.

Mehs bijām maji šehni, tad atradām tuhti iškiltawas. Kahts
wezš wihrinšch šaka, lai nošpodrinot labi špošchas. Mehš neworejām
nošpodrinat un beigās eelīfām uguni un tad bij špodras. Kad eede-
wām wezajam, un winšch šakfa iškilt uguni, tās nebij, bet bij ti-
fai dšelšs. Wina bij šaudejuši špehtu. Tāpat mums eet wahredos un
darbos. Es pats gribeju parahdit pašchu tehraudu, bet parahdiju ti-
fai dšelšs tinn. Tā mehš kluhdamees . . . — Pee pareištizigo bašni-
zas es prašiju kahtam šehnam: „Par ko tu gribi mahzitees?“ „Es
mahzišchos par biškapu,“ winšch teiza. Tas bij labi domāts, neap-
šwerat tīfai išweišhanas gruhstumu. Waj pateejibā wišas gara šini-

bas neet uš meera ideju. Waj augšifolās profesors waj skolotajs wišur zeņščas meera labā. Tā buhtu wehlesčanās. Kačdā weetā jau nu gan taišas ari uš karu, gatawo gašes, un aprehkina, žif ar to waretu išnizinat. Darbā wišzaur nepeezeēšama pazeetiba. Mums janem peemečrs no darbeem, kā latwju tautas apgehrbus darinajuščas wezas mahminas waj jaunās meitinas, ar wišleelāto pazeetibu. tāpat kā gans uš laufeem. Komunistu laikā ar ragawinam pež maies brauza 2 wiři: fabrikas ihpaščneeks un strahdneeks. Fabrikas ihpaščneeks bij palizis wahjšč un nešpehja wairs žetot. Neteef prašits, waj ir pazeetiba. Ir sinams, žif gruhti maši pelnit. Ja to waram, tad ešam laimigi, ja mums natw parahdu, ja war samakšat dšihwofli un ušturam. Manā ištahdē es eedewu weenam sehnam preešč maies mammai nauđu. Par to wiņšč bij loti pateizigs un gribeja noškupštīt. Nauda tagadejā laikmetā ir kā ašins šweebri. Mehs brihnamees, škatotees glešnās, kā gan raduščas tās leelās mahjas Amerikā. Dšihwoflim ir leela nošihme. Beš dšihwofla newaram žilweku eedomatees, lai gan Kristus šaka: „Šhitam žilwekam nebuhš fur galwu nolikt“. Mehs wišu gribam eekahrot. Ja mums šehis zeņščanās nebuhšu, tad mehs buhtu ihsti Diogeni. Bet ja jau nu pašaulē pašahw eekahroščanās, kā išgudrojumos, mahšlā un žitos žilweka darbos, tad jašaka, kas gan nešajuhšmināšees mušikās waj mahššlas tehlos, waj leelās, žehlās ehkās. To wišu darijušči žilweka draugi. Mašam behrnam ari ir ta pati dšihwibas šažehga uš derigumu, uš darba špehju, bet tīkai apšpeestaka. Waj mehs šatrs neatminamees no šawas pagahtnes gadijumeem, fur kahdam ir daudj mantu.

Wiņšč šaka, lai pagaiba, kamehr šakrahnēs. Bet mehs to negribam, jo nejuhtam wiņa preekam lihđši. Tā nu tas ir, ka ar darbu mehs eekarojam dšihwibu.

Ja škatamees žirkū, tad redšam, kā tur ščongleerē, lai šataišitu mahššligus akrobatišfus panehmeenus. Beš šazensibas dšihwē newaram ištikt. Ja kahdam semneekam pagatawoti wahgi ar ehrtaku sehdekli, kapehž gan lai otrs netaišitu pašal, ja ir wajadšiba? Un mehs šatrs ešam peešawinajuščees mantā waj šinibās weens no otra. Pašwila pirmā grahmātā ir teiktš: „Wišēem, kas ir kalpi, buhs šawus kungus godā turet, lai Deewa wahrdus un mahžibu nešaimotu.“ Bet ta ir leela mantoščana, ja kas ir deewbijigs un peetizigs. Ja mehs ne neeka nešam eenešušči pašaulē, tad ir sinams, ka mehs ne neeka newaram ijnešt.

Bet kad ir jāvā barība un apgehrbš, tad lai mums peeteef. Jezus jāvā deevišķā mahzibā jazija par putneem un puķem: „Waj tad juhs domajeet, ka juhs esat labaki preekšč Deewa, kā putni un puķes.“ Dehninšč Salamans wareja gehrbtees kā puķe un tomehr nebij puķe. Dajchreij kroplis ir laimigs, un wejels zilweks naw laimigs, ja naw darba. Pašaulē ir upuri un wini nahf dšihwei par labu, ja mums meefas spehjas ir šagraustas. Ja Pašwils nebij 3 deenas ehdis, tad winsch teiza, ka tas nahf garam par labu. Un tāpat ar mantu. Wolters šaka, ka katra jaina eekahroščhana nefis jaunu behdu. Tad sini, esi stiprs, kuru šoli šper, šper ar apdomu, lai wehlat nenoschehlo. Dšihwe ir kā wijoku stihga — war rabit wišftai takās škanas, un war pahrawt. Rahds glejnotajs gahjis uš dueli. Wirmais iššchauj, bet netrahpa, kaut gan to wehlejšās. Bet kad mahšlineeks mehrķe, tad apdomajas, ka newar kropsot. Winišč nošweešč eerozi un šaka, lai eet mahjšās.

Wijur ir it kā darba šwehtums. Un zilweku beš darba newar eedomatees. Kad es redžu, ka behrni un tāpat šeevas janahf un luhr pa logu, tad es šaku Salamana wahrdeem: „Geķis škatas pa logu eekščā.“ Tāpat bibelē ziti teiza: „Ja tu štahwi, tad štahwi zehli, štingri, škatees gaišči azis.“ To mahza bibele. Ja tu nahfši pee deewa, tad tu nahfši no weenas pilnibas pee otras pilnibas. Tāpat Rainis jāvā darbā „Zahšeps un wina brahli“ parahda deewibas augsto jehgu Zahšepā. Mehš protam wišu išreķinat, dajchadas deenas. Bet waj mehš newaretu luhgt prof. Balodi? Waj ari kā Zahnis Steglaws, kas ruhpneezibā daudš ko zehlis?

Mehš waram buht zif bagati mantā waj šinibās, bet mehš esam nabagi preekšč pašaulēs, ja mums nebuhs ta leelā mihlestibas mahziba, ko atštahjis Jezus.

To es ihšos wilzeenos gribeju parahdit.

Debates:

Rahds no publikas: Mehš nešaprotam, šapehž juhs esat tahds jāvā apgehrbā?

Šrbe: Es warbuht esmu tik stiprs, ka waretu istift, tāpat kā Zahnis Krištitajs, ar weenu ahdu. Ja es dšihwoju kā putns, es esmu laimigs.

Publikā: Waj juhs šineet, laudis šawadi škatas uš jums?

apv

I r b e: Laudis wehl ari puhli japulzejas, es tam newaru peekrist. Tas ir leels lahsts, tautas nelaimē. Ja wini wehl buhtu sihmetaji... Bet sihmetajs ari nees tā skatitees. Wums wajaga buht tattisfeem.

P u b l i k ā: Waj juhs wareet jaukt otru mahkslineeku, kas lihdsigs jums bijis apgehrba jinā?

I r b e: Warbuht ari naw tahda. Ja mehs uj apgehrbu skatamees, mehs grehkojam. Man ir bibeles, bet tur nekur naw usfwehrtis, nekur tas neparahdas. Bet truhzigu wezaku behrneem, lai tee tiftu kaut waj pee sihmula, weenu, otru reisi buhs jaatrauj no jaw apgehrba.

P u b l i k ā: Juhs teizeet, ka fara laikā ejat bijujchi fara slimmizā. Ar ko juhs slimojeet?

I r b e: Tas bij fara laiks. Te bij jehga: man peenahza, ka man personigi tew nebuhs nokaut.

P u b l i k ā: Juhs atteizatees no fara deenesta?

I r b e: Ja.

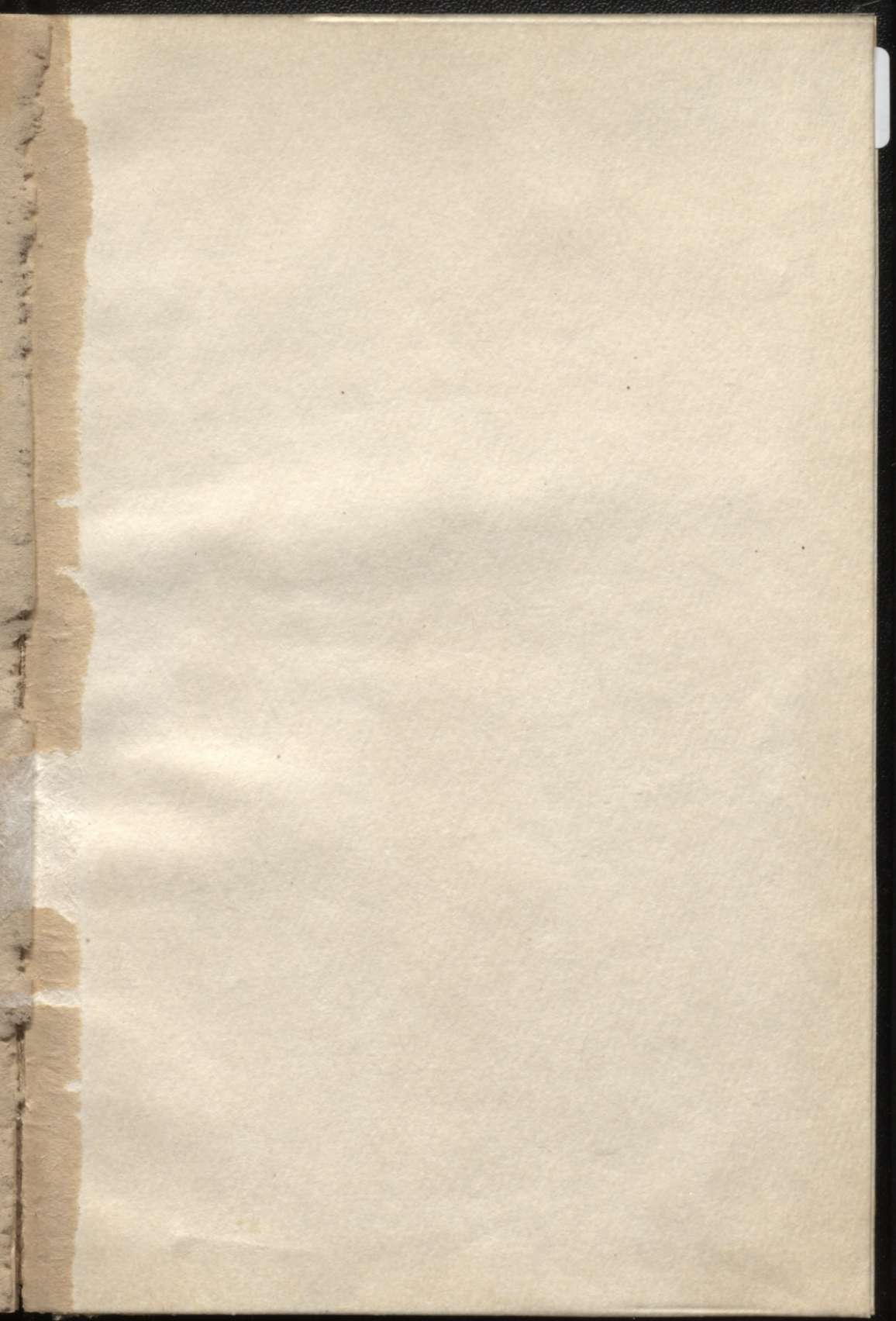
P u b l i k ā: Waj jums ir diihchanās uj augšču?

I r b e: Ir gān teefchanās uj augšču.

P u b l i k ā: Juhs pagrimsteet ar jēwi. Seemā jums jalt fahjas.

I r b e: No aukstuma es tā neihstos, kā no zilwekeem, tapehž ka aukstums nekād tā neemēs, bet zilweki gān.

Ja es buhtu tik stips, ka man nekā newajadsetu, tad es waretu pilnigi eedzilinatees jawā mahsilā, tāpat kā putnis jawā dseejmā.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307094405

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307094405